

Ryszard Przymusiński

"Psychologia C. G. Junga", Jolande Jacobi, Warszawa 1968 : [recenzja]

Collectanea Theologica 43/3, 219-220

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

stronie niemieckiej, przy tradycji luterńskiego idealizmu w zakresie wolności, odgrywa bardzo wielką rolę. Dalej następuje referowanie niektórych badań podejmowanych w oparciu o autogenetyczne i heterogenetyczne teorie woli.

Wartość omawianej encyklopedii podnosi przejrzysty układ graficzny artykułów, których zrozumienie ułatwiają liczne ryciny i wykresy. Zamieszczona w języku niemieckim i angielskim bibliografia pozwala na pogłębienie zawartych w artykułach zagadnień.

Encyklopedia przeznaczona jest przede wszystkim dla ludzi z wyższym wykształceniem pragnących uzyskać ogólne informacje o zagadnieniach podejmowanych przez współczesną psychologię doświadczalną, i jako taka, powinna znaleźć wdzięcznego czytelnika. Może ona jednak stać się również dużą pomocą dla wykładowcy psychologii w zakresie usługowym. W tym celu zamieścił autor na pierwszych stronach systematyczny układ omawianych w porządku alfabetycznym artykułów encyklopedii. Prawdopodobnie także w tym samym celu zamieszczono na końcu indeks rzeczowy i indeks nazwisk.

Ks. Ryszard Przymusiński SJ, Warszawa

Jolande JACOBI, *Psychologia C. G. Junga*, Warszawa 1968. Instytut Wydawniczy PAX, s. 227.

Książka J. Jacobi zaznajamia czytelnika z całością twórczości psychologicznej Karola Gustawa Junga. Pierwsze dwie części pracy omawiają teoretyczne podstawy jego psychologii. Jest w nich mowa o strukturze psychiki, prawach jej rozwoju i zasadach działania. Trzecia część książki dotyczy zagadnień praktycznych i zawiera zastosowanie teorii Junga do psychoterapii w węższym słowa tego znaczeniu.

Jung opiera swą teorię na tradycjach kulturowych klasycznej psychoanalizy. Psychoanaliza nie była bowiem nigdy kierunkiem jednolitym. Już bezpośredni uczniowie Zygmunta Freuda tworzyli własne odmiany jego zasadniczych koncepcji. W latach dwudziestych i trzydziestych odrębne nieco systemy stworzyli Alfred Adler, Karol Gustaw Jung i Otto Rank. W późniejszych latach zaczęły się mnożyć przeróżne odmiany neofreudyzmu, których przedstawicielami pozostali do dziś dnia Karen Horney, Erich Fromm, Harry S. Sullivan, Abram Kardiner i in.

W swojej psychologii Jung przeciwstawił się zdecydowanie przypisywaniu popędowi seksualnemu roli głównej i wyłącznej zasady działania człowieka. Zamiast niego przyjął inne źródło postępowania ludzi: zasadę nieokreślonej bliżej energii psychicznej, tzw. *libido*. „Libido” nie ma nic wspólnego z metafizycznym pojęciem energii, lecz jest bliższe raczej fizycznemu pojęciu „pola sił”. Niektórzy psychologowie przyrównują energię tę do instynktu samozachowawczego. Zadaniem „libido” jest integrowanie poszczególnych funkcji życia psychicznego w jednolitą, sensowną całość. Energia psychiczna jest także przyczyną powstawania różnych potrzeb ludzkich. Po zaspokojeniu potrzeb biologicznych „libido” przejawia się w działalności kulturalnej człowieka. Również wola ludzka nie jest niczym innym, jak tylko specjalnym przypadkiem działania ukierunkowanej przez świadomość energii psychicznej.

Życie psychiczne człowieka składa się, zdaniem Junga, z warstwy podświadomości i świadomości. Podświadomość zawiera z kolei już to osobiste nieświadomione chęci i pragnienia konkretnej jednostki, już też, w swoich głębszych pokładach, nieświadomione doznania narodu lub całej ludzkości. Jung przyjmuje zatem istnienie dwóch pokładów podświadomości: warstwy indywidualnej i kolektywnej. Podświadomość zbiorowa jest przez ludzi dziedzińczona. Wyraża się ona z tzw. „archetypach”, tj. przeróżnych przedstawieniach i symbolach kulturowych, wierzeniach, mitach itp., które zostają utrwalone w psychice człowieka.

Olbrymią rolę przypisuje Jung podświadomości. Podświadomość zawiera, jego zdaniem, te wszystkie treści psychiki, poprzez które człowiek związany jest z najbardziej żywotnymi dążeniami swego życia. Z tego powodu ma ona zasadnicze znaczenie dla kształtowania się zachowań poszczególnych ludzi. Ponadto usiłuje ona przekazywać człowiekowi poznanie bardziej wartościowe niż to, które oferuje mu jego świadomość. Podświadomość spełnia także w stosunku do życia świadomego rolę czynnika kompensującego. W niej zawierają się wszystkie pragnienia, dążenia i doznania, których realizacja w życiu świadomym nie doszła do skutku. Podświadomość informuje również o skrajnych nastawieniach psychiki, a w wypadku wyłączenia się świadomości, przejmuje jej funkcję kierowania człowiekiem.

Jung daje także swoisty pogląd na powstawanie i rozwój osobowości. Błędy w rozwoju osobowości u dzieci tłumaczy Jung w znacznej mierze faktem dziedziczenia przez nie podświadomych skłonności ich rodziców. Osobowość stanowi, jego zdaniem, określoną całość. Oznacza to, że w kształtowaniu się osobowości człowieka odgrywają rolę nie tylko procesy świadome, ale również i podświadomość. Funkcjonowanie zdrowej osobowości ma miejsce wtedy, gdy świadomość i podświadomość są sobie przyporządkowane w sposób harmonijny i sensowny. W przeciwnym przypadku mamy do czynienia z osobowością schorzałą. W całym tym poglądzie na osobowość człowieka procesy oddziaływania środowiska i działalność wychowawczą zostają wyraźnie umniejszane na rzecz indywidualnej i kolektywnej podświadomości.

Teorii swej przypisuje Jung duże znaczenie praktyczne. Jego zdaniem, daleko idąca analiza i interpretacja podświadomości, jej zawartości i funkcji, prowadzi nie tylko do wyjaśnienia rozwoju konkretnego człowieka, lecz także do wyjaśnienia rozwoju i roli religii, kultury i sztuki. Analiza pozwala również na dotarcie do przyczyn wielu zaburzeń i nieprawidłowości życia psychicznego. Teoria kładzie zatem podwaliny pod odrębny kierunek psychoterapii.

Oto w głównym zarysie treść książki zawierającej syntezę poglądów psychologicznych Junga.

Jeśli weźmiemy pod uwagę fakt, że wydawnictwa książkowe i artykuły Junga w języku niemieckim sięgają liczby 203 pozycji, praca J. Jacobi świadczy o nieprzeciętnej erudycji autorki. Poglądy Junga zostały przez nią przedstawione w sposób zwięzły, jasny, systematyczny i nie pozostawiający niedomówień. Język omawianej książki jest ścisły i logiczny. Liczne ryciny i ilustracje pozwalają czytelnikowi na poprawne zrozumienie przedstawianych poglądów. Przyjęcie pracy J. Jacobi w polskim środowisku psychologicznym może się spotkać z pewnymi oporami. Zastrzeżenia mogą dotyczyć zarówno treści, jak i metody stosowanej w psychologii analitycznej Junga. Książka stanowi jednak olbrzymią pomoc dla historyków psychologii w zakresie poprawnego zrozumienia teorii Junga oraz może stać się źródłem pogłębionej refleksji dla tych psychologów klinicznych, którzy chcieliby oprzeć swoje postępowanie terapeutyczne na teorii Junga. Dlatego omawiana praca powinna znaleźć się w każdej bibliotece psychologicznej.

Ks. Ryszard Przymusiński SJ, Warszawa

François HOUTART — Emile PIN SJ, *Kościół w godzinie Ameryki Łacińskiej*, tłum. Gustaw Kania, Warszawa 1972, PAX, s. 219.

Po książce A. Hastingsa, *Kościół i misje w Afryce*, jest to już druga pozycja w serii poświęconej problemom Kościoła w trzecim świecie. Trudno rozstrzygnąć, który z kontynentów — Afryka czy Ameryka Łacińska — jest dziś bardziej nabrzmiały problemami. Autorzy książki należą do wybitnych znawców przedmiotu i uchodzą za autorytet w dziedzinie badań ekonomiczno-socjologiczno-religijnych Ameryki Łacińskiej. Głośny współautor książki,